

KILLHULT.

Första gång man får en ingående beskrivning av byn är i 1729-års landsbeskrivning. Där omtalas att byn består av ett hemman på 1 mantals storlek. Det finns 4 gårdar i byn, vilka brukas av 5 åbor. Att det fanns fler åbor än gårdar berodde på att äldste åbon Nils Jönsson just stod i begrepp att ta undantag och överlåta gården på sin yngste son Thure. Denne var dock endast 17 år och ogift. Vidare upplyses att hemmanet var s.k. utsockne frälsehemman, vilket betydde att det ägdes av adel som ej var bosatt i socknen. I detta fall ägdes hemmanet av Herr Commercierådet Gyllengrip till 1/2, och av Herr Ryttnästare Lillieström till 1/2. Dessa båda var ättlingar efter Kristoffer Gyllengrip på säterierna Sjöboholm och Oxhult i Hishults socken. Hur länge byn hade ägts av dessa säterier är okänt, men 1647 när Gertrud Grip blir ägare till Hishultssäterierna är byn omnämnd i den förteckning av hemman som ingår i försäljningen. Det omtalas då också att det fanns 3 åboar på hemmanet, nämligen Karel, Ingar och Hans, alltså troligen 3 gårdar. Enligt A.Ejwerts lär byn första gång varit omnämnd i jordeboken 1569. Hur länge byn stannar i Hishultssäteriernas ägo är något oklart men vid storskiftet 1806 anges byn vara ägd av rådmän Parling i Borås. Ägarna till Hishultssäterierna hade genom åren nästan alltid dålig ekonomi. Troligen har man vid något tillfälle lånat pengar av denne Parling och därvid fått pantsätta byn. När man sen inte kunnat lösa lånet har panten övergått till långivaren som nu blev den nye ägaren. I panten ingick ju inte endast gårdarna utan även brukarna och deras familjer. När byns gårdar blivit friköpta av brukarna har ännu inte med säkerhet kunnat utrönas, det har dock troligen skett på 1820-talet.

1729 fanns det alltså 5 åboar på 4 gårdar. Dessa omnämns också till namn och det märkliga här är att bland dessa finns en fader och hans tre söner. Enär det sedan ej förekom varken någon delning av fastighet och ej heller någon sammanläggning, det med ganska god säkerhet går att fastställa på vilka grundfastigheter dessa bebodde.

På nuvarande Olof Larssons gård, var det som fadern Nils Jönsson och hans 17-årige son brukade. Vi kallar i fortsättningen gården för gård A.

På gård B. nuvarande Ake Bengtssons, var det Nils Jönssons son Per Nilsson som var åbo.

På gård C. nuvarande Helmer Kullanders, var det den äldste sonen Jöns Nilsson som var åbo.

Den fjärde gården, D. nuvarande Margit Karlssons, hade som åbo Carl Jönsson, denne var inflyttad från Hishult.

Samtliga gårdar i byn låg tillsammans mycket nära varandra.

Som tidigare nämnts förekom inga förändringar i byns gårdsstruktur under hela 1700-talet. När nu brukarna på 1820-talet fick möjlighet att friköpa sina gårdar, dröjer det inte så länge förrän de första hemmansaffärerna görs eller att gårdar delas.

Den första hemmansdelningen blir när gård D. 1827, delas. Då säljer nämligen Jöns Jönsson halva gården till sin svärson Jöns Nilsson från Måralt och dottern Boel för 333:16 Riksdaler Banco. Dessa stannar dock bara några år i Killhult, de bosätter sig senare i Nordanå.

Nästa gård som delas blir gård C. i slutet på 1840-talet. Märten Svensson var vid denna tid ägare till denna. Märten dör 1847. Omkring vid denna tid säljer Märten halva gården till en Johannes Andersson, vilken med familj kom ifrån Hishult. 1849 säljer Märten så sin återstående hälft till Peter Persson. Denne hade varit gift med dottern på en gård i Hulebäck. När så hustrun dör i barnsäng och Peter gifter om sig flyttar familjen till Killhult.

2
Vi är nu inne i en stor omvärningsprocess i byns historia.

LAGA SKIFTET vilket för Killhults del inleddes den 30/5 1850.

Ansökan om skifte var undertecknad av BENGT SVENSSON d. 20/3 1850

Skiftet förrättades av Commissionslantmätaren C.A. Apelstam.
Godemän: Wälborne Herr E.H. Gyllensvärd från Foglasång och
Nämndemannen Otto Magnusson i Woxtorp.

Delägare: N:r 1. Killhult, Ett helt mantal utsockne frälse.
Äges av: BENGT SVENSSON och NILS HANSSON vardera 1/8 mantal,
(benämnda norra åttodelarna). PETER PERSSON och JOHANNES
ANDERSSON vardera 1/8 mantal (benämnda södra åttodelarna),
samt THURE HANSSON 1/4 dels mantal (östra fjärdedelen) och
PER HANSSON 1/4 dels mantal (västra fjärdedelen).
Det upplystes att utmarken genom storskifte blivit ifrånskild
övriga intilliggande hemman. Dessutom skulle varje delägare
tillskiftas ägor i förhållande till sitt innehavda mantal.

Laga skiftet i Killhult avslutades den 27 september 1852.
Under tiden som skiftet pågick inträffar ägoköp som redovisas
i protokollen. 1851, i Peter Perssons ställe hade SVEN
BENGTSSON blivit ägare till dennes gårdslott 1/4 dels mantal.
1852, Johannes Andersson dör hastigt i maj 1852. Sven Bengts-
son köper nu även dennes lott och blir ägare till 1/4 dels
mantal.

Laga skiftet innebar ju att hela byn skulle skiftas ut till
de olika brukarna (ägarna), i förhållande till deras andel i
hemmanet (byn) och att varje gård skulle ha så få skiften som
möjligt.

Resultatet för Killhults del blev, att samtliga delägare fick
ett hemmaskifte och ett ängaskifte.
Det blev också beslutat att 2 gårdar får stanna kvar, nämligen:
THURE HANSSON och PER HANSSON, medan övriga gårdar flyttar ut.
De gårdar som flyttar ut får ersättning i kontanta medel och
dessutom förpliktas de kvarboende att vara dessa behjälpliga
med utflyttningen.

SVEN BENGTSSON flyttar ut och ersätts med 293:32 Riksdaler Banco.

NILS HANSSON	"	"	"	128:40	"	"
BENGT SVENSSON	"	"	"	232:16	"	"

Att ersättningen till de olika delägarna är olika beror på att
de olika gårdarnas byggnadsbestånd var av olika storlek och i
vilket skick dessa var.

Att flytta ut innebar helt enkelt att samtliga byggnader på
gården rivs för att ånyo sättas upp på det tilldelade skiftet.
Man hade dock några år på sig innan flyttningen måste ske.

Byns ängar som låg en bit väster om byn, på båda sidor om Stens-
ån. Ängarna var åtskilda från byn av en del av TUREBYS ägor.
Vid denna tid var ingen mark odlad i ängarna utan dessa marker
användes huvudsakligen till höslätter.

Det dröjer dock ej så länge efter skiftet förrän de tilldelade
ängaskiftena börjar att försäljas och nybyggen och nyodlingar
påbörjas. Efter Stensåns utdikning i början av 1900-talet kom
nyodlingarna att bli mycket omfattande.

Vi skall nu göra ett försök att följa de olika gårdarna och se vilka som varit brukare och under senare år också ägare.

A.

L

Det var denna gård som brukades av Nils Jönsson och som hans son Thure övertog omkring 1730, föräldrarna bor dock kvar på gården på undantag. 1739 gifter sig Thure med Lusse Nilsdotter från Måralt. Thure och Lusse fick 4 barn, men samtliga dog i unga år (2 som spädbarn, 1 dotter i koppor 12 år gammal samt en son i rödsot 23 år gammal).

Omkring 1770 tar Thure och Lusse undantag och ny äbo blir nu Per Olsson född i Fågrilt och hans hustru Kierstin Olsdotter född i Hårsabäck. I Per Olssons släkt går nu gården i arv från far till son ända till 1959, då Aron Johansson säljer gården till Olof Larsson och hans hustru Inga.

Per Olsson, som dog 1800, och hustrun Kierstin hade 4 söner och 1 dotter. Det blir nu äldste sonen Hans som övertar gården. Denne gifter sig 1802 med Boel Persdotter från Menlösa. Det blir troligen också dessa som får möjlighet att friköpa gården. Hans och Boel får 7 barn varav dock 3 dör i unga år av lungrot.

1831 gifter sig äldste sonen Per Hansson med Anna Svensdotter från Sjöaltshus. Det blir nu dessa som övertar gårdens skötsel och Hans och Boel tar undantag. Per och Anna får 10 barn men 4 av dessa dog unga.

Äldste sonen Hans Peter född 1834 övertar gården 1866. Han gifter sig 1872 med Neta Andersdotter från Ränneslöv.

Av Hans Peters syskon kan nämnas att Pernilla (kallas Palla) var ogift, Stina var gift med Bengt Peter Nilsson i Fågelsång, Carl var gift med Anna Månsdotter och bosatt i L:a Bastena. Bröderna Johannes och Peter utvandrar till Amerika. Johannes 1869 och Peter 1881. Den senare kallar sig för Hallander.

1875 eller 1876 kommer en Olof (Ola) Rosengren med familj, bygger först en backstuga och tar upp ett litet torp ca. 300 meter söder om gården på södra sidan bredvid vägen mot Wråkär. Familjen kom från Tureby där de under några år brukat denna gård. Troligen hade familjen kommit på ekonomiskt obestånd och därför blivit tvungna att avflytta. De stannar i Killhult till omkring 1885, då de flyttar till W.Wram.

Till torpet flyttar nu Palla, hon bor kvar där till i början av 1900-talet. Därefter rivs torpet.

I kyrkoböckerna kallas torpet ibland för Killstorp. 10

Omkring 1882 försäljer Hans Peter det s.k. ängaskiftet till sin kusin från Pershult Johan (Janne) Johansson och dennes hustru Matilda Gudmundsdotter född i Nordanå. Vi kallar nu denna för gård E.

Hans Peter och Neta fick 5 barn, av dessa dog dock 2 unga.

Äldste sonen Johan Hansson gifter sig med änkan på granngården, Hilda Johansson, och övertar gården omkring 1905. Johan och Hilda hade tillsammans: Märta som var ogift och dog 1941, samt sonen Aron vilken tillsammans med hustrun Berta Nilsson från Bastena övertar gården 1940. Dessa brukar den till 1959 då gården försäljes till Olof och Inga Larsson. Gården går nu ur släkten.

Johan Hansson hade två systrar: Nelly som var ogift, samt Selma vilken emigrerar till Amerika 1905.

Väster om gården finns en stuga. Den byggdes av Hans Peter och Neta vid tiden som Johan övertog gården. Dessa bodde där på s.k. undantag. Senare bodde Johans syster Nelly där till sin död. När Aron och Berta övertog gården flyttade Johan och Hilda dit. När Aron och Berta sålt gården bodde dessa där i flera år. Nu är stugan bostad åt Olof och Ingas son Jan-Olof och dennes familj.

(53)

Per Nilsson med hustrun Pernilla Persdotter från Hårsabäck var åboar på denna gård 1730. Dessa brukar nog gården till omkring 1770, då sonen Jöns Persson övertar. Denne var gift 2 gånger. Första gång med Kiersti Ingvarsdotter från Bastena. Kiersti dog 1789 i andtappa, 54 år gammal. Jöns gifter om sig samma år med Elna Thuresdotter från Hulebäck. Av de sammanlagt tio barnen i båda äktenskapen märks särskilt sonen Ifvar Jönsson född 1773. Denne gifter sig i Bastena med Pernilla Hansdotter och övertar Pernillas hem. Dessa i sin tur får en son som blir vida berömd, nämligen Carl Ifvarsson, välkänd riksdagsman och bondeledare.

Ingen av Jöns Perssons barn övertar gården utan ny brukare blir nu en Jon Andersson född i Tossjö 1771 och dennes hustru Dorothea Jacobsdotter, även hon född i Tossjö, 1775.

Dessa kom troligen till Killhult omkring 1800. Det är också troligt att JON ANDERSSON blir den som får möjlighet att friköpa gården. Den finns upptagen i bouppteckningen 1832 efter hustruns död. Fastigheten 1/4-dels mantal utsockne frälse KILLHULT Nr 1. värderas till 750.- Riksdaler Banco.

Jon Andersson gifter om sig 1832 med Kersti Pålsdotter. Detta äktenskap var barnlöst.

1836 övertar sonen ANDERS JONSSON gården. Denne var gift med Lusja Olsdotter från Menlösa.

Efter ett knappt tiotal hade Anders tröttnat på bondelivet. Han tar värvning som rotebåtsman och bosätter sig samtidigt i Gunnilstorp i Fladalt. Han får nu båtsmansnamnet ANDERS JONSSON HJORT. Det är troligt att Anders endast haft gården på arrende, ty ännu 1849 när Jon Anderssons andra hustru dog fanns gården upptagen som Jons egendom.

1844 blir det i alla fall nya brukare, ty då kommer THURE HANSSON med familj, möjligen först som arrendator men sedan också som ägare. Denna familj kom närmast från kronotorpet Skrommeredsbygget

Paret hade två döttrar: BOEL och BENGTA.

Dottern Bengta gifter sig med sonen på granngården JOHAN PETTER CARLSSON. Dessa köper nu ett av byns ängaskiften som avstyckning Avstyckningen från gård G. är på 1/56-dels mantal. Familjen bygger nu och odlar upp jord till en mindre gård. (1:8)

Dottern BOEL gifter sig 1862 med CARL NILSSON. Dessa övertar nu gården, först på arrende men köper den troligen 1871.

CARL NILSSON kallades vanligen för "TURASA CAL". Carl och Boel var barnlösa.

De säljer gården 1903 till AUGUST PERSSON från Hulebäck och hans hustru HILDA. August dör dock hastigt redan 1905. Änkan Hilda gifter sig nu med sonen på granngården JOHAN HANSSON, och flyttar dit med sina tre små barn.

Dödsboet säljer nu gården på auktion 1905.

Köpare här blir MAGNUS JÖNSSON o.h.h. MATILDA. Denna familj kom från Fågelsång där man haft en mindre gård.

Magnus bygger om samtliga hus på gården, mycken mark odlas bl.a. blir ängaskiftet nyodlat.

1930 delas gården. Ängaskiftet hade också blivit bebyggt, och ~~MM~~ detta försäljes till dottern EMMA. Dit flyttar nu Magnus och Matilda samt döttrarna Emma och Elin, båda döttrarna var ogifta.

Huvudgården försäljs samtidigt till dotter GERDA och hennes man LUDVIG BENGTTSSON. Dessa hade tidigare haft en arrendegård i St. Bastena

1951 övertas gården av sonen ÅKE BENGTTSSON och hans hustru INGRID

JÖNS NILSSON den äldste av Nils Jönssons söner brukar denna gård, troligen från 1725, då han gifter sig med Kierstin Larsdotter och till sin död 1758.

Vem som brukar gården mellan 1758 till 1765 är okänt, möjligen hustrun och barnen.

1765 gifter sig dottern INGIER med JÖNS PERSSON d.ä. från Vråkärr. (Ej att förväxla med Jöns Persson d.y. på granngården). Jöns och Ingier brukar nu gården till 1782, då Jöns dör. Änkan gifter om sig med ELIAS OLSSON född i Hishult. Ingier och Elias får en dotter, TYRE, som 1804 gifter sig med sin kusin JÖNS GUDMUNDSSON från Smedjeryd. Dessa övertar nu gården.

Av Tyres halvsyskon, blir Sven åbo i Pershult och Jöns gifter sig med dottern på gård D. och övertar denna.

Jöns Gudmundsson och Tyre fick sammanlagt 9 barn, 4 av dessa dör i späda ålder, övriga är enligt husförhörslängden mer eller mindre förståndshandikappade.. Jöns dör 1824 i rödsot.

Nu kommer en SJÖNNE LARSSON från Tossjö. Denne stannar endast i två år. Redan 1826 flyttar han vidare till Kålbäckstorp. Men han lämnar kvar sina föräldrar på undantag på gården.

Gården har nu på undantag Sjönné Larssons föräldrar, varav fadern är blind, samt även ovannämnda änkan Tyre och hennes barn!

Nu brukare på gården blir nu MARTEN SVENSSON med hustru Pernilla, båda födda i Tossjö.

Liksom för de övriga gårdarna i byn, är det svårt att med säkerhet säga vem som har friköpt fastigheten. Vid bouppteckningen efter Mårtens hustru Pernilla 1847 står det antecknat, att Mårten köpt fastigheten före deras giftermål, och var sålunda hans egen- dom och upptogs ej till något värde. Parets äldsta barn var fött 1829. Gården torde således vara köpt tidigare.

Omkring 1847 delas också gården, för i fortsättningen står Mårten antecknad för 1/8-dels mantal och en JOHANNES ANDERSSON för 1/8. Mårten och Pernilla hade 6 barn, men när söner söker sin lycka som sjömän, tar Mårten undantag och säljer sin 1/8-del till PETER PERSSON f.i Røke. Denne var nyligen omgift och kom närmast från Hulebäck. Denna familj stannar dock endast till 1851, då de säljer sin del till SVEN BENGTSSON f.i Örkellunga o.h.h. Else.

Vi är nu inne i det skedet att "Laga skifte" pågår i byn och bl. a. skulle denna gård flytta ut. När så Johannes Andersson hastigt dör 1852, köper Sven Bengtsson även dennes hälvt, och är nu ägare till hela den ursprungliga fastigheten på 1/4 mtl.

Redan 1855 blir det ånyo en delning, då köper nämligen PETER BENGTSSON från Pershult, Johannes Andersson hälvt, vi kallar nu denna hemmansdel för gård G.

SVEN BENGTSSON, vanligen kallad "Sven i dalen", behåller alltså hälften av gården och bygger upp byggnaderna på den tilldelade platsen.

1860 skiftas huvuddelen av ängaskiftet ifrån till CARL PETER NILSSON o.h.h. Cecilia. Denna Hemmansdel kallas i fortsättn. för H. En mindre del av ängaskiftet behålls till huvudgården.

Sven Bengtsson med familj brukar nu grundfastigheten G. till

1892, då sonen JOHANNES SVENSSON o.h.h. ELICE övertar. JOHANNES SVENSSON ("Sven Dals Johannes")dör 1929. Gården övertas samma år av sonen EGRON JOHANSSON och hans hustru SIGNE.

1959 sammanläggs denna gårds mark åter med gård G. Nya ägare och brukare blir dottern ULLA och hennes man HELMER KULLANDER.

Gårdens byggnader behåller EGRON och SIGNE. De bor kvar tills Egrons död 1989.

1990 säljs byggnaderna till BJÖRN och KRISTINA ANDERSSON.

På denna gård var 1729 CARL JÖNSSON äbo. Carl Jönsson var född i Hishult och var gift med Elsa Bengtsdotter från Öen. De gifte sig 1713 och har troligen brukat gården från den tiden.

Omkring 1750 övertar sonen PER CARLSSON gården. Han var gift med Elna Olsdotter från Drakabygget. Dessa brukar nu gården till nägon gång i början på 1770-talet, då den övertas av BENGT JÖNSSON från Vråkärre o.h.h. Tyre. Dessa sköter sedan gården till omkring 1800 då deras dotter Bengta gifter sig med sonen på granngården JÖNS JÖNSSON. Denne var född 1773 på gård C. och övertar nu.

Liksom om de andra gårdarna är det okänt när de har blivit friköpta, men det har skett före 1828, ty då delas gården och Jöns Jönsson säljer halva gården till dottern Boel och svärsonen JÖNS NILSSON från Märshult för 333:16 Riksdaler Banco.

Denna familj stannar dock bara en kort tid i Killhult och flyttar redan efter ett par år till Nordanå.

Denna hälvt övertas nu av Jöns Jönssons son CARL JÖNSSON, men inte heller denna familj stannar, utan 1838 flyttar de till Tureby.

JON ANDERSSON på gård B. övertar tillfälligt skötseln av denna hälvt. Denna hemmansdel kallar vi i fortsättningen för gård J.

Under tiden har det blivit nya ägare och brukare på den andra hälften av gården. Redan 1836 säljer Jöns Jönsson denna del till BENGT SVENSSON från Sjöaltshus o.h.h. Bengta.

Bengt och Bengta behåller gården till 1878, då sonen JOHANNES BENGTSSON arrenderar den i två år. 1880 emigrerar denne till Amerika. Bengt Svenssons dotter och svärsonen AUGUST BENGTSSON hade haft en gård i Pershult. De köper nu Anna-Stinas hem i Killhult.

1905 säljer dessa gården till BENGT PETER JÖNSSON o.h.h. Bina från Alstorp. Dessa stannar endast till 1907, då de säljer till LEONARD JOHANSSON från Pershult o.h.h. FRIDA.

1914 flyttar Leonard Johansson med familj till Tureby och gården i Killhult delas och försäljs.

En mindre del om drygt 2 tunnland säljs till Lars Peter Hansson i Tureby.

Ängskiftet avstyckas och säljs till LUDVIG NILSSON i Pershult.

Huvudgården försäljs till JOHAN EMIL BENGTSSON från Våxtorp.

Denne stannar endast till 1920 då gården köps av KARL ANDERSSON från Pershult och dennes hustru HULDA.

Karl Andersson dör 1934, gården brukas nu vidare av familjen till 1941, då sonen BÖRJE KARLSSON och dennes hustru MARGIT övertar.

När sedan Börje Karlsson dör 1965 brukar MARGIT och barnen gården till 1990 då den försäljs till syskonen ANDERS & KIM HAGSTRÖM.

Ängaskiftet till gård A. om 1/16-dels mantal låter HANS PETER PERSSON omkring 1882 avstycka och försälja till sin kusin JOHAN (JANNE) JOHANSSON från Pershult och dennes hustru Matilda Gudmundsdotter. Dessa bygger upp nya hus på hemmansdelen samt uppodlar mycken mark till detsamma.

Omkring 1887 kommer hustrun Matildas syskon BENGT och BENGTA GUDMUNDSSON och bygger en liten stuga strax väster om gården. Bengt var toffelmakare. Efter syskonens död har det haft en del hyresgäster. Bl.a har här bott: Familjen STRALE, HENRIK BENGTSOON, Familjen ANDERS LINDER, NILS SVENSSON. Huset rivs och säljs för bortflyttning på 1940-talet.

Vi återgår till gård E. Omkring 1914 köps gården av makarnas son JULIUS JOHANSSON och dennes hustru ELIDA. Elida dör dock redan 1928. Julius med hjälp av döttrarna Doris och Astrid brukar gården jämsides med att Julius är mycket anlitad i bygden som snickare och byggmästare. Det är en massa hus i bygden som har byggts av Julius och hans medhjälpare snickare. Sedan döttrarna gift sig blev Julius ensam även till skötseln av jordbruket.

Efter Julius död brukar barnen med familjer jordbruket något extensivt.

1970 säljer de gården till BENGT GÖRAN BENGTSOON från Hishult. Denne som var snickare låter avstycka 3 st. tomter och bygger fridshus på dessa som sedan försäljs. Även bostadshuset får en grundlig renovering. Detta är mestadels uthyrt. Jordbruket är under tiden utarrenderat.

1990 säljer BENGT GÖRAN gården till familjen JOHNNY o ANNILA LANDERUP.

1991 härjas bostaden av en svår brand, varför denna nu åter blir föremål för helrenovering. Det var säkert en svår tid för familjen, att under tiden bo i husvagn och tillfälliga baracker.

Ängaskiftet till gård B. hade under 1920-talet blivit uppodlat och i slutet på 20-talet blivit bebyggt av ägaren MAGNUS JÖNSSON 1930 styckas detta ängaskifte ifrån och dottern EMMA MAGNUSSON skrivs som ägare till detsamma. Hit flyttar nu Magnus o Matilda samt döttrarna Emma o Elin. Döttrarna var båda ogifta.

Magnus dör 1935. Emma fortsätter med gården ytterligare några år men i slutet på 30-talet säljer hon gården till MARTIN o ELSA ANDREASSON. Emma, Elin o Matilda flyttar nu till ett hus i Våxtorp.

Martin o Elsa stannar på gården till omkring 1960 då de säljer till en familj HAKANSSON som använder gården som sommarställe, jorden utarrenderas.

Omkring kommer TOMMY WESTDAHL med familj som nya ägare. Marken väster om Stensån säljs ifrån och sammanläggs med OLLE BRORSSONS fastighet.

Detta är ena halvan av gård C. Vi såg ju tidigare att PETER BENGTSSON från Pershult 1855 köper denna hemmansdel. Detta blev ingen lång historia, ty redan samma år byter han gård med sin svärfar, SVEN BENGTSSON i Pershult.

Det blir således SVEN BENGTSSON f. 1813 i Floalt och hustrun ANNA LARSDOTTER (dotter t. Lars Agren i Pershult), som blir de ~~nya ägarerna~~.

Denne Sven Bengtsson kallas för d.s. alltså ej att förväxla med d.y. på gård C. (Av ortsbefolkningen blev det i stället "SVEN på Vången" och "SVEN i dalen")

De nya ägarna hade tidigare haft en gård i Pershult. De hade en son gemensamt, BENGT PETER SVENSSON som i sinom tid övertar gården i Killhult. Hustrun Anna hade tidigare varit gift med Per Olsson i Pershult och hade i detta äktenskap flera barn bl.a. Otto Persson i Fågelsång, dottern Stina gift med ovannämnde Peter Bengtsson i Pershult, dottern Pernilla gift med Otto Nilsson i Killhult samt Lars Peter Persson i L:a Bastena.

Även denna gård kommer att bli föremål för en ny hemmansdelning.

Omkring 1858 anlägges ett torp, kallat ÄNGAHUSET av CARL JÖNSSON som förut innehaft gård J. men avflyttat från byn 1844.

1862 avstyckas detta vilket är det samma som ängaskiftet till gård G. och är på 1/56-dels mantal. Vi kallar nu denna del I.

Vi återgår nu till gård G. Sven Bengtsson d.s. och hans hustru behåller denna till 1885, då sonen BENGT PETER SVENSSON o.h.h. PERNILLA övertar densamma. Denna familj kom närmast från Vindrarps

1915 köper ANTON o KLARA GUSTAVSSON fastigheten. De hade något år varit bosatta på gård I.

Omkring 1916 köper ovannämnda makar även den angränsande gård J. vilken i fortsättningen sambrukas med gård G.

Omkring 1955 köper sonen KURT GUSTAVSSON m.h. SONJA båda ovannämnda fastigheter. Men redan omkring 1957 säljer de gård G. till ERIK o BRITTA PETRUSSON, men behåller gård I. till vilken de nu flyttar.

Erik Petrusson dör 1959 och hustrun säljer nu gården till HELMER och ULLA KULLANDER. Dessa köper nu även marken till Ullas hem gård C., med undantag av det ängaskifte som ännu hörde till detta vilket säljs till OLLE BRORSSON och sammanläggs med dennes gård.

Så äro de två delarna av den ursprungliga gården C. åter förenade.

H. 13

Ängaskiftet till gård C. avstyckas delvis 1860 till CARL PETER NILSSON o.h.h. Cecilia. Avstyckningen är på 1/64-dels mantal. En mindre del av ängarna behålls till huvudgården och säljs inte ifrån förrän 1959, då OLLE BRORSSON köper även denna.

Det blir alltså CARL PETER NILSSON som bebygger och nyodlar denna hemmansdel.

Familjen stannar till 1871, då hustrun dör,. Gården säljs åter till den förre ägaren SVEN BENGTSSON. CARL PETER med barnen flyttar till torpet LUGNET i L:a Bastena. Carl Peter gifter om sig och familjen flyttar till Ränneslöv 1875.

1877 säljer SVEN BENGTSSON åter hemmansdelen, nu till förre båtsmannen JOHANNES TROEDSSON LIND.

1883 blir det på nytt ägarbyte, nu kommer förre arrendatorn på Hulebäck INGVAR PERSSON m.h. STINA PÅLSDOTTER. Efter mannens död 1905 säljer STINA gården till CARL EDVARD OLSSON ("PELLOLASCAL")

Denna familj bor väl kvar till 1930-talet då först kommer KARL AUGUST JOHANSSON och sedan ARVID JOHANSSON med familj.

Denna senare familj kommer omkring 1932.

1933 brinner de båda närliggande gårdarna H. och I. ner till grunden.

Efter branden köper ARVID JOHANSSON även gård I. och nya byggnader uppföres ungefär där gård H. tidigare låg.

Omkring 1950 köper OLLE o KERSTIN BRORSSON hela gården och Arvid Johansson med familj flyttar till ett inköpt hus i Hulebäck.

1959 köper ~~XXXXX~~ Olle och Kerstin även det återstående ängaskiftet från gård C.

köper de även den del av marken till gård F. som ligger väster om Stensån.

köper Olle och Kerstin även den intilliggande fastigheten Nordanå ängar eller "Pjökull" av Anton Linder. 14

Numera ägs hela denna sammanslagna fastighet av Olle o Kerstins son GERT-OVE BRORSSON och dennes hustru INGRID.

I.

Ängaskiftet till gård G. avstyckas 1862 av JOHAN PETER CARLSSON. Men redan 1858 hade dennes föräldrar anlagt ett torp och bosatt sig på platsen. Föräldrarna hette CARL JÖNSSON o ELNA JÖNSDOTTER JOHAN PETER CARLSSON var gift med BENGTA THURESDOTTER, dotter till Thure Hansson på gård B.

1912 köps gården av LUDVIG o EMMA GUSTAVSSON.

1915 säljer dessa till Ludvigs broder ANTON GUSTAVSSON. Ludvig ägde förutom denna gård även sedan 1909 gård K.

Anton Gustavsson köper redan samma år gård G. och till gård I. kommer istället Antons o Ludvigs föräldrar GUSTAV o GUNILLA SVENSSON.

Gustav Svensson dör 1923 och gården köps av en JANNE GUSTAVSSON från Smedhult.

1932 eller 1933 köper så ARVID JOHANSSON o.h.h. HILDUR gården.

Nu är denna gårds historia densamma som för ovannämnda gård H.

J.

6

10

Detta är den andra halvan av gård D.

Omkring 1844 kommer NILS HANSSON med familj och köper denna gård.

1860 tar Nils Hansson o.h.h. undantag på gården och denna säljs till OTTO NILSSON o.h.h. PERNILLA PERSDOTTER.

1870 flyttar dock familjen Nils Hansson till Ekesunna.

1899 köper JOHANNES OTTOSSON gården av sina föräldrar.

Troligen bebyggs Ängskiftet vid denna tid.

1906 byter JOHANNES OTTOSSON gård med BENGT OTTOSSON på Floalt Mellagård.

1909 avstyckas och försäljs Ängskiftet K. till LUDVIG GUSTAVSSON
BENGT OTTOSSON säljer 1911 gården J. till sonen ANDREAS BENGTSSON
och dottern LOVISA BENGTSDOTTER (båda ogifta)

1919 flyttar syskonen till Pershult och gården säljs till KARL ELIASSON från Pershult.

1921 säljer denne till HÅKAN ANTONSSON från Agård.

Gården ägs även en liten tid av CARL o ELLEN LARSSON från Jonstorp.

1923 köper så ANTON GUSTAVSSON på gård G.

De båda gårdarna sambrukas nu till 1957 då KURT o SONJA GUSTAVSSON säljer gård G. och bosätter sig på denna gård.

Dessa köper till ett av fadern ANTON GUSTAVSSON ägt skogsområde i Floalt gränsande till denna fastighet.

I början av 1980-talet köper Kurt o Sonjas son JOHNNY o ANN-KRISTIN GUSTAVSSON fastigheten.

Johnny driver sågverksrörelse på fastigheten.

K. 15

Ängskiftet till ovannämnda gård J. avstyckas och köps 1909 av LUDVIG o EMMA GUSTAVSSON.

Dessa stannar på gården till 1916 då de köper en gård i Floalt och denna gård säljs till ALFRED LARSSON från Tureby.

1922 köps gården av HILDING o SIGNE JÖNSSON och Alfred Larsson med familj flyttar till "Svingen" i Edenberga.
Hilding o Signe köper även Ängskiftet till gård D. av Ludvig Nilsson. Detta Ängskifte hade aldrig blivit bebyggt och Ludvig Nilsson som under några år ägt detta skifte inte längre hade något intresse av detta, enär han flyttat till Dalsland och där köpt en större gård.

Efter Hildings död 196 övertas gården av sonen Lennart Jönsson och hans hustru Ingrid. De flyttar dock inte dit utan bor kvar i Våxtorp. Bostaden uthyrs och man har betesdjur på åkrarna.

198 säljs nu gården till LARS o EVY SCHALE.

L.

7

JOHAN o SELMA BENGTTSSON hade haft en gård i Floalt men nu sålt denna. 1937 köper de av Johan Hansson det till dennes gård väster om Hishultsvägen belägna markområde på c.a. 4 tunnland.

Johan o Selma låter nu bygga ett bostadshus här men också en liten ladugård och ett hönsbhus.

Johan driver här ett litet hönsbhus på flera hundra höns, men har därvid också i allmänhet två mjölkkor.

Allt efterhand som de blev äldre minskades djurhållningen ner. De sista åren hade de bara några betesdjur.

Efter Johans död 1966 säljs den lilla gården till ANDERS och MONA-LISA DAHLSTRÖM.

KILLHULTS KVARN.

8

1936 köper IVAR JOHANSSON en större tomt av fadern JOHAN HANSSON utmed Hishultsvägen och uppför där en bostadsfastighet.

Ivar hade redan tidigt skaffat sig en lastbil. En liten tid drev han slöjdhandel, men slutade ganska snart. Han skaffade i stället en större lastbil och började med lastbilstrafik. Framförallt körde han smågrisar för grishandlarna i Örskellunga.

Han började även att transportera foder från foderfabrikerna i Skåne till foderhandlare i bygden. Det dröjde nu inte länge förrän han själv började handla med foder och gödning.

På 1940-talet lät han nu uppföra en större kvarn- och lagerbyggnad. Hönsskötsel var det första området som de ganska små gårdarna i första hand satsade på när det gällde att öka sin omsättning. Hönsskötsel bygger ju på inköpta fodermedel och detta var en fin inkörsport för fortsatt verksamhet. När vi nu kommer in på 50-talet är jordbruket i bygden i stark expansion, med ständigt ökande djurhållning och ökad användning av handelsgödsel.

Detta tillsammans med att lanthandlarna slutade med foderhandel och en del bygdekvarnar slutade gjorde att Ivars kvarn och foderhandel blev ganska omfattande.

Men allting har sitt slut. Ivar började bli gammal och hälsan började svikta. Ingen var intresserad att överta rörelsen. Verksamheten minskade för att till slut upphöra.

Ivar dör 19 . Asta bor kvar till år 196 då fastigheten säljs till JAN WEDDÉN. På fastigheten bedrivs numera i viss mån bilskrotning.

MALTKÖLNA.

16

Utmed vägen mot Floalt kan man finna stenmurar som minner om en gammal "malkölna".

Något längre bort i samma backe har sedermera CHRISTIN HENRIKSEN byggt sig en villa.

Den gamla bysmedjans läge.

2a

K I L L H U L T:

Historien om en by.

Första gång man får en ingående beskrivning av byn är i 1729- års landsbeskrivning. Där omtalas att byn består av ett hemman, på 1 mantals storlek. Det fanns 4 gårdar i byn vilka brukades av 5 åbor. Att det fanns fler åbor än gårdar berodde på att äldste åbon Nils Jönsson just stod i begrepp att ta undantag och överlåta gården på sin yngste son Thure. Denne var dock endast 17 år och ogift. Vidare upplyses att hemmanet var s.k. utsockne frälsehemman, vilket betydde att det ägdes av adel som ej var bosatt i socknen. I detta fall ägdes hemmanet av Herr Commercierrådet Gyllengrip till 1/2, och av Herr Ryttnästare Lillieström till 1/2. Dessa båda var ättlingar efter Kristoffer Gyllengrip på säterierna Sjöboholm och Oxhult i Hishults socken. Hur länge byn hade ägts av dessa säterier är okänt, men 1647 när Gertrud Grip blir ägare till Hishultssäterierna är byn omnämnd i den förteckning av hemman som ingår i försäljningen. Det omtalas då också att det fanns 3 åboar på hemmanet, nämligen Karel, Ingar och Hans, alltså troligen 3 gårdar. Enligt A.Ejwertz lär byn första gång varit omnämnd i jordeboken 1569, men är troligen äldre.

1729 fanns det alltså 5 åboar på 4 gårdar i byn. Dessa omnämns också till namn och det märkliga här är att det troligen rör sig om en fader och hans 3 söner. Vi kan sedan genom att följa gårdarna i socknens husförhörsböcker, med ganska stor säkerhet fastställa på vilka grundfastigheter dessa bebodde.

På nuvarande Olof Larssons gård, var det, som fadern Nils Jönsson och hans 17- årige son brukade. Vi kallar i fortsättningen gården för gård A.

På gård B., nuvarande Åke Bengtssons, var det Nils Jönssons son Per Nilsson som var åbo.

På gård C., nuvarande Egon Johanssons var det den äldste brodern Jöns Nilsson som var åbo.

Den fjärde gården, D. nuvarande Margit Karlssons, hade som åbo Carl Jönsson. Denne var kommen från Hishult.

Hur länge byn stannade i Hishultssäteriernas ägo är något oklart. Ägarna till dessa säterier hade genom åren nästan alltid dålig ekonomi. Vid den stora försäljningen av gårdar från Sjöboholm och Oxhult, 1812 och 1813, fanns byn dock ej med. Det troligaste är att det försålts tidigare, möjligen till Kronan eller till någon fordringsägare. Genom lagar som gällde fram till 1811 var det förenat med stora svårigheter att försälja frälsejord direkt till brukarna, åborna. Men möjligheter som yppade sig kanske omkring 1790 - 1820, att få friköpa sina gårdar, var säkert en stor händelse i byn.

När nu gårdarna var friköpta, dröjer det inte länge innan de första hemmansaffärerna görs eller att gårdar delas. Den första hemmansdelningen blir när ~~ägaren av~~ gård D. 1827, delas. Då säljer nämligen Jöns Jönsson halva gården till sin svärson Jöns Nilsson från Måralt och dottern Boel för 333:16 Riksd.Banco. Dessa stannar dock bara några år i Killhult och bosätter sig senare i Nordanå.

Nästa gård som delades blev gård C. i slutet på 1840-talet. Mårten Svensson var vid denna tid ägare till denna. Mårtens hustru dör 1847. Omkring vid denna tid säljer Mårten halva hemmanet till en Johannes Andersson f. i Örkelljunga, men fam. kom närmast från Nishult. 1849 säljer han så sin halva till en Peter Persson. Denne kom från Hulebäck där han varit måg på gården. När hustrun dör i barnsäng och Peter gifter om sig flyttar familjen till Killhult.

Vi är nu inne i en stor omdaningsprocess i byns historia. LAGA SKIFTET vilket för Killhults del inleddes den 30 maj 1850.

På det första sammanträdet anmälles följande såsom ägare:

D.	Bengt Svensson	1/8 mtl.
	Nils Hansson	1/8 " .
C.	Peter Persson	1/8 " .
	Johannes Andersson	1/8 " .
B.	Thure Hansson	1/4 " .
A.	Per Hansson	1/4 " .

Att genomföra "Laga skiftet" tog åtminstone 2 - 3 år att genomföra och under tiden inträffar ägoköp som redovisas i protokollen. 1851, i Peter Perssons ställe hade Sven Bengtsson blivit ägare av dennes gårdslott. 1852, Johannes Andersson dör hastigt i maj 1852. Sven Bengtsson köper nu även dennes lott och och blir ägare till 1/4 mtl.

Laga skiftet innebar att hela byn skulle skiftas ut till de olika brukarna (ägarna), i förhållande till deras andel i hemmanet (byn) och att varje gård skulle ha så få skiften som möjligt. Resultatet för Killhult blev, att samtliga fick ett hemmaskifte och ett ängaskifte. Det blev också beslutat att 2 gårdar stannar kvar: Thure Hanssons och Per Hanssons, medan övriga gårdar flyttar ut. De gårdar som flyttar ut får ersättning i kontanta medel och dessutom förpliktas de kvarvarande att vara dessa behjälpliga.

Sven Bengtsson	flyttar ut och ersätts med	293:32 Riksd.Banco.
Nils Hansson	"	128:40 " "
Bengt Svensson	"	232:16 " "

Att flytta ut innebar helt enkelt att samtliga byggnader på gården rivs för att ånyo sättas upp på det tilldelade skiftet. Man hade dock några år på sig innan flyttningen måste ske.

Vi skall nu göra ett försök att följa de olika gårdarna och se vilka som varit brukare och under senare år också ägare.

A.

Det var ju denna gård som brukades av Nils Jönsson och hans son Thure omkr. 1730. 1739 gifter sig Thure med Lusse Nilsdotter från Måralt. Då har fadern redan dött 1737. Han bodde på gården på undantag de sista åren. Thure och Lusse fick 4 barn, men samtliga dog i unga år (2 spädbarn, 1 dotter i koppor 12 år samt en son i rödsot 23 år).

Omkring 1770 tar Thure och Lusse undantag och ny äbo blir Per Olsson f. i Fågrilt och hans hustru Kierstin Olsdotter f. i Mårsabäck. I Per Olssons släkt gick nu gården i arv från far till son ända till 1959 när Aron Johansson säljer gården till Olof Larsson o.h.h. Inga . Per Olsson, som dog 1800, och hustrun Kierstin hade 4 söner och 1 dotter. Gården övertas nu av äldste sonen Hans f. 1778. Hans Persson gifter sig 1802 med Boel Persdotter från Menlusa. Paret får 7 barn varav 3 dör i lungrot i unga år. 1831 gifter sig äldste sonen Per Hansson med Anna Svensdotter från Sjöbaltshus. Dessa övertar nu gårdens skötsel och Hans och Boel tog undantag. Gården har troligen blivit friköpt av Hans Persson. Av Per Hanssons syskon kan nämnas att Elsa var gift med Lars Olsson i Bastena, Pernilla gift med Per Kjellsson, Bastena och Anna med Johannes Persson i Pershult. Per Hansson och Anna fick 10 barn av vilka dock 4 dog unga. Äldste sonen Hans Peter f. 1834 övertar gården 1866. Han gifter sig 1872 med Meta Andersdotter från Ränneslöv. Av Hans Peters syskon var Pernilla (Palla) troligen ogift, Stina gift med Bengt Peter Nilsson i Fågelsång, Carl gift med Anna Månsdotter och bosatt i Bastena, ~~senare i Killhults ägar~~. Bröderna Johannes (1869) och Peter (1881) utvandrar till Amerika. Peter kallar sig Hallander. 1875 eller 1876 kommer en Olof Rosengren med familj, bygger en backstuga och tar upp ett litet torp söder om gården bredvid vägen mot Kråkerr. Familjen kom från Tureby där de under några år brukat denna gård. De stannar i Killhult till omkring 1885 då de flyttar till ~~Wieram~~. Till torpet flyttar senare systern Pernilla (Palla). Torpet kallas nu i kyrkoböckerna för Killstorp.

Omkring 1882 försäljer Hans Peter det s.k. ängaskiftet till sin kusin från Pershult, Johan Johansson o.dennes hustru Matilda Gudmundsdotter f. i Nordanå. Vi kallar nu denna för gård E.

Hans Peter och Meta fick 5 barn, av dessa dog dock 2 unga. Äldste sonen Johan gifter sig med Enkan på granngården, Hilda Johansson, och övertar gården omkring 1905. Johan och Hilda hade tillsammans 2 barn, Sonen Aron Johansson och hustrun Berta Nilsson från Bastena övertar gården 1940 och brukar den till 1959 då gården försäljes till Olof och Inga Larsson. Gården går nu ur släkten.

B.

Johan Johansson som hade köpt Ängaskiftet säljer detta omkring 1914 till sonen och svärdottern, Julius och Elida Johansson. Julius var också flitigt anlitad som snickare och byggmästare. Julius behåller gården till 1970 då den försäljes till Bengt Göran Bengtsson.

B.

Per Nilsson f. 1707 och hustrun Pernilla Persdotter från Hårsbäck, var åboar på denna gård 1730. De brukar nog gården till omkr. 1770, då sonen Jöns Persson övertar. Denne var gift 2 gånger. Första gång med Kirsti Ingvarsdotter från Bastena. Kirsti dog 1789 i andtåppa 54 år. Jöns Persson gifter om sig samma år med Elna Thuresdotter från Hålbäck. Av barnen i första äktenskapet märks sonen Ivar Jönsson f. 1773 vilken gifter sig i Bastena med Pernilla Hansdotter. De båda övertar Pernillas hem. Dessa i sin tur får en son som blir vida berömd, nämligen sonen Carl Ivarsson, välkänd riksdagsman och bondeledare.

Ingen av Jöns Perssons 10 barn, i båda äktenskapen, övertog gården utan Jöns Persson och Elna tog undantag. Gården övertas nu av en Jon Andersson f. 1771 i Tossjö och dennes hustru Dorothea Jacobsdotter även hon född i Tossjö, 1775. Det har troligen varit omkring 1800. Det är troligt att det blir Jon Andersson som får tillfälle att friköpa gården, i varje fall finns den upptagen i bouppteckningen 1832, efter hustruns död. Fastigheten 1/4 mtl. utsockne frälse Killhult Nr. 1. Värde 750.- Riksdaler Banco. Jon Andersson omgift samma år med Kersti Pålsson f. 1788. Detta äktenskap barnlöst. År 1836 övertar sonen Anders Jonsson gården. Denne var gift med Lusia Olsdotter f. 1815 i Menlösa, Anders var född 1812. Efter ett knappt tiotal år hade Anders tröttnat på bondelivet, han tar värvning som rotebåtsman och bosätter sig i Gunnilstorp, Fladalt. Han får samtidigt namnet Anders Jonsson Hjort. Det är troligt att sonen Anders endast haft gården på arrende ty ännu 1849 när Jon Anderssons andra hustru dog fanns gården upptagen som Jons egendom. 1844 blir det i varje fall nya brukare ty då kommer Thure Hansson med familj, möjligen först som arrendator men sedan som ägare. Thure var f. i Knopparp 1791, och hustrun Else f. 1796 i Nordanå. Paret hade två döttrar Boel och Bengta. Familjen kom närmast från Skomeredshus. 1860 gifter sig dottern Bengta med drängen på gården Johan Peter Carlsson ^{på gården} ~~på torpet~~ ~~Kungälv~~ ~~i Killhult~~. Dessa flyttar nu till ett ängaskifte där de troligen bygger upp en liten gård. Dottern Boel gifter sig 1862 med en Carl Nilsson f. 1830 i St. Bastena. Dessa övertar gården på arrende 1862 och köper den troligen 1871. Carl kallades allmänt för "Turasa Cal". Carl och Boel var barnlösa och säljer i sin tur gården till August Persson från Hulebäck o h h. Hilda Johansson f. i Helede 1873. August Persson dog dock hastigt efter en kort tid. Ankan Hilda gifter sig nu med sonen på granngården och flyttar dit med sina tre små barn. Dödsboet säljer nu gården på auktion 1905. Gården säljes här till Magnus Jönsson f. 1854 och hans hustru Matilda Persdotter f. 1860. Dessa kom närmast från en liten gård i Fågelsång.

Magnus och Matilda bygger om samtliga hus på gården och Engaskiftet nyodlas. 1930 delas gården och Engaskiftet försålles till dottern Emma Magnusson och hit flyttar nu Magnus och Matilda samt döttrarna Emma och Elin. Huvudgården försålles samtidigt till dottern Gerda och hennes man Ludvig Bengtsson. Dessa hade tidigare haft en arrendegård i St. Bastena. 1951 övertas denna gård av sonen Åke o. h. h. Ingrid.

Omr. 1939 säljer Emma sin lilla gård till Martin och Elsa Andersson. Dessa kom närmast från Ekensuna. Benämes nu gård F.

C.

Jöns Nilsson f. 1702, den äldste av Nils Jönssons söner, brukar denna gård, troligen från 1725 då han gifter sig med Kierstin Larsdotter f. 1697 i Nordanå och till sin död 1758. Vem som är brukare mellan 1758 till 1765 är osäkert, kanske hustrun och barnen. 1765 gifter sig dottern Ingier med Jöns Persson d.ä. f. 1734 i Wråkär, ej att förväxla med Jöns Persson på gård D., Jöns och Ingier brukar nu gården till 1782 då Jöns Persson dog 47 år gammal. Ankan Ingier gifter om sig 1784 med Elias Olsson från Pershult men född i Hishult 1755. Elias Olsson och Ingier fick en dotter gemensamt, Tyre f. 1786. 1804 gifter hon sig med Jöns Gudmundsson f. 1784 i Smedjeryd, (kusin till Tyre). Dessa övertar vid denna tid gården. Av barnen i första äktenskapet, Tyres halvsyskon, fanns sonen Sven f. 1778 äbo i Pershult, samt sonen Jöns f. 1773 vilken gifter sig med dottern på gård D. och övertar denna. Jöns Gudmundsson och Tyre fick sammanlagt 9 barn 4 dog i spädd ålder, övriga var enligt husförhörslängden mer eller mindre förståndshandikappade. Vid Jöns Gudmundssons död 1824 i rödfeber, kom ett kort gästspel av en Sjönné Larsson f. 1808 i Tossjö. Redan 1826 fortsätter denne till Kålbäckstorp. Han lämnar dock kvar sina föräldrar på undantag på gården. Föräldrarna Lars Nilsson (blind) och Inga Sjönnasdotter, båda födda i Tossjö. Därefter kom Mårten Svensson f. 1792 och hustrun Pernilla Påhlsdotter f. 1803. Båda födda i Tossjö. Liksom för de övriga gårdarna är det svårt att med säkerhet säga vem som har friköpt fastigheten. Vid bouppteckningen efter Mårtens hustru Pernilla 1847 står det antecknat, att Mårten köpt fastigheten före deras giftermål, och var således hans egendom, och upptogs ej till något värde. När Mårten och Pernilla gifte sig står ej antecknat, deras äldsta dotter Bengta är född 1829. Det bör alltså varit tidigare. Gården, som de andra gårdarna i byn var på 1/4 mtl. Vid denna tid har troligen en delning skett för i fortsättningen står en Johannes Andersson antecknad för 1/8 och Mårten Svensson för 1/8. Mårten och Pernilla hade 6 barn, men när nu sönerna sökte sin lycka som sjömän, försäljer Mårten även den andra hälften i gården. Ägare till denna hälft blir nu Peter Persson f. 1814 i Råke. Denne var nyligen omgift och kom från Hulebäck. Familjen stannar dock endast till 1851 då Peter Persson försäljer sin del i gården till Sven Bengtsson f. 1816 i Örskelljunga med hustru Else Svendsdotter f. 1831 i Yllevad. Vi var nu inne i det skedet att "Laga skifte" pågick i byn och bl.a. skulle denna gård flytta ut. När så Johannes Andersson hastigt dör 1852 köper Sven Bengtsson även dennes hälft och är nu ägare till hela den ursprungliga fastigheten på 1/4 mtl. Redan 1855 blir det ånyo en delning, då köper nämligen Peter Bengtsson, Johannes Anderssons hälft. Vi kallar nu denna för gård C.

Sven Bengtsson behåller alltså hälften av gården och flyttar och bygger upp byggnaderna på den tilldelade platsen. 1860 skiftas ängskiftet ifrån till Carl Peter Nilsson f. 1834 i Tobohus o h h Cecilia Nilsson f. 1833. Kallas i forts.för H. Sven Bengtsson och hustrun Elise brukar nu grundfastigheten G. till 1892 då sonen Johannes Svensson f. 1867 och dennes hustru Elice Bengtsdotter f. 1864, övertar gården.

D.

På denna gård var 1730 Carl Jönsson äbo. Carl Jönsson var född 1663 i Hishult och var gift med Elsa Bengtsdotter f. 1691 i Öen. De gifte sig 1713 och har möjligen brukat gården från den tiden. Omkring 1750 övertar sonen Per Carlsson gården. Denne var född 1725 och gift med Elna Olasdotter f. 1726 i Drakabygget. De behåller gården till någon gång i början på 1770-talet då den övertas av Bengt Jönsson f. 1744 i Bräkürre o h h Tyre Nilsdotter f. 1740 i Lycket. Dessa sköter nu gården till omkring 1800 då dottern Bengta gifter sig med sonen på granngården Jöns Jönsson f. 1773 på gård C. När gården har friköpts är okänt, men 1820 var den det med säkerhet, ty då delas gården och Jöns Jönsson säljer halva gården till sin svärson Jöns Nilsson f. 1807 i Måralt och dottern Boel f. 1802 för 333:16 Riksd.Banco. Dessa stannar dock bara en kort tid i Killhult och flyttar redan efter ett par år till Nordanå. Denna del övertas nu av Jöns Jönssons son Carl f. 1811. 1830 flyttar dock denne med familj till Tureby. Jon Andersson på gård E. övertar tillfälligt skötseln av denna hälft. Denna hälft kallar vi i fortsättningen för gård J. Under tiden har det blivit nya brukare på den andra hälften av gården. Jöns Jönsson har nämligen sålt sin del till Bengt Svensson f. 1814 i Sjöbaltshus och dennes hustru Bengta Svensdotter f. 1812 i Udammossa. Dessa har troligen tillträtt 1836. Bengt och Bengta behåller gården till 1870 då sonen Johannes arrenderar den i 2 år 1880 emigrerar denne dock till Amerika och dottern Anna Stina och svärsonen August Bengtsson köper gården. Dessa hade tidigare haft en gård i Pershult.

G.

Vi såg ju tidigare att detta var ena halvan av gård C. Vi såg också att en Peter Bengtsson från Pershult, hade köpt denna. Detta blev dock ingen lång historia, ty redan samma år byter denne gård med sin svärfar, Sven Bengtsson i Pershult. Det blir således Sven Bengtsson f. 1813 i Floalt och hustrun Anna Larsdotter f. 1801 (dotter till Lars Agren i Pershult), som blir de nya ägarna. Denne Sven Bengtsson kallas för d.ä. alltså ej att förväxla med Sven Bengtsson d.y. på gård C. De nya ägarna hade tidigare haft en gård i ~~Pershult~~. De hade en son gemensamt, Bengt Peter Svensson som i sinom tid övertar gården i Killhult. Hustrun Anna hade tidigare varit gift med en Per Olsson i Pershult och hade i detta äktenskap flera barn. Av dessa kan nämnas Otto Persson i Fågelsång, dottern Stina var gift med Peter ~~Bengtsson~~ i Pershult, Pernilla gift med Otto Nilsson i Killhult samt sonen Lars Peter Persson i Lilla Bastona. Även denna gård kommer att bli föremål för en ny hemmansdelning. omkring 1858 anlägges ett torp kallat Ängarhuset av Carl Jönsson som förut innehåft gård J. men avflyttat från byn 1844. Detta torp avstyckas 1862 och får mantalsbeteckningen 1/56 medan huvudgården G. får beteckningen 3/20. Vi kallar nu torpet gård I.

Vi återgår nu till gård G. Sven Bengtsson d.ä. och hustrun Anna behåller denna till 1835 då sonen Bengt Peter Svensson f. 1842 och hans hustru Pernill f. 1841 i Floalt, övertar densamma. Denna familj kom närmast från Vindrap.

1915 köps gården av Anton och Klara Gustavsson.

H.

Detta är en avstyckning av ängskiftet från gård C. Det får mantalsbeteckningen 1/64 medan huvudgården får 7/64 vilket tillsammans blir 1/8. Det blev alltså Carl Peter Nilsson med hustru Cecilia som blev de första brukarna här. Dessa stannar till 1871 då hustrun dör och Carl Peter med barnen flyttar till torpet Lugnet i Lilla Bastena. Carl Peter gifter om sig och familjen flyttar sedan till Ränneslöv 1875. Vem som varit ägare mellan 1871 - 1877 är oklart. Men 1877 kommer förre båtsmannen Johannes Troedsson Lind och övertar gården. Dessa kom närmast från Jonstorp. 1883 är det åter dags för ägarbyte. Då kommer Ingvar Persson förut arrendator i Hulebäck. Johannes Troedsson Linds hustru hade dött och själv flyttar han nu till Tossjö.

O.W. Andersson hade ett litet lantbruk i Lärkeröd, en by på den skånska sidan av Hallandsås. Vid sidan om lantbruket drev han även en liten lanthandel.

Lantbruket var litet och kundkretsen var väl inte heller så stor. Han började nu att köra runt i byarna och köpa upp ägg och slakthöns, första tiden med hästskjuts men senare med en liten lastbil. På grund av sin handel med ägg kallades han vanligen för "Ägga Wiktor".

Efterhand började kunderna att beställa hem varor från hans affär, vilka sedan levererades i samband med inköpsrundan av ägg. I synnerhet var detta fallet med kunderna i Killhult med omnejd. Det dröjer nu inte länge förrän en liten filial öppnades i Karl Anderssons gård i Killhult. Den var belägen i den östra nu rivna längan.

I början av 1920-talet köper O.W. Andersson av Johan Hansson en tomt i korsningen av Hishultsvägen och Floaltsvägen och låter här uppföra en affärs- och bostadsfastighet.

Affären förestås de första åren av Anderssons döttrar men efter några år blir det sonen MAX ANDERSSON som övertar rörelsen.

Det var en riktig gammaldags lanthandel med ett ganska brett sortiment, alltifrån allehanda livsmedel till husgeråd och handredskap, ja det som inte fanns i lager kunde beställas.

En tid på 30-talet fanns även en del fodervaror, men när Ivar Johansson startade kvarn och foderhandel i grannfastigheten, övergavs efter en tid detta.

En tid fanns det även en bensinpump utanför affären, men på ~~XXXXXX~~ 50-talet slutade Max med bensinförsäljningen. Bilarna var ännu inte så många och det fanns tre bensinstationer på en väglängd av mindre än 1 km. (Max, Ivar Johansson och Ernst Larsson i Tureby.)

Nästan hela tiden hade Max någon flicka som biträde i affären. Under många år hade han även en liten lastbil med vilken han ~~XXXX~~ själv hämtade hem varor till affären.

En gammal lanthandel var inte endast ett inköpsställe för de nödvändigaste förnödenheterna, det var ofta även en riktig serviceanläggning. Innan telefonen var var mans egendom, blev handlaren ofta anlitad för allehanda telefonbud. Det var förr också en liten filial för posten, här kunde man lämna in sina inbetalningar och andra postförsändelser.

Posten och lantbrevbärningen förtjänar kanske ett eget kapitel i detta sammanhang. Jag minns så väl de svåra vintrarna på 40-talet med massor av snö och mycket kallt. Væghållningen lämnade väl mycket mer att önska. Snöröjningen utfördes mestadels för hand och framkomligheten var inte alltid den bästa. Lantbrevbärningen från Våxtorp hade i många år utförts av KARL WOXMARK, de första åren med motorcykel, men under krigsåren på 40-talet fanns ingen bensin så han fick lasta den stora tunga postväskan på cykelns pakethållare över framhjulet. Hela postrundan omfattade c.a. 3 mil. Ibland på vintern var väglaget så dåligt att han fick gå och leda cykeln hela vägen. Jag minns åtminstone en gång att han inte ansåg det vara lönt att ta med cykeln, han lastade postväskan på sparken, väglaget var så halt att det var omöjligt att använda cykeln. Vilket enormt slitgöra! Ibland kom han inte till Killhult förrän vid 6-7-tiden på kvällen och då hade han nära 1,5 mil kvar innan han var åter i Våxtorp. Var brevberaren sen, kunde ibland affären bli alldeles full av folk, kunder och byfolket som väntade på sin post. Ja alla i byn hade gemensam postlåda utanför affären. En enormt stor trälåda med lock där hela byns post lades ner, tidningar, brev, vykort och andra försändelser.

Ofta hände det att någon glömt att prenumerera på tidningen, den som nu kom lite sent kunde då bli utan tidning, för att inte tala om vykort som blev lästa av alla eller någon fick brev från någon myndighet, detta hade alla reda på.

Efterhand utökades postutbärningen, så att nästan alla fick posten hem till brevlådan utanför bostaden. Den gemensamma brevlådan var nu ett minne blott.

I affären kunde man inte bara köpa varor, utan man kunde även få sig de senaste nyheterna serverade. Det fanns nästan alltid någon kund i affären. En del av dessa hade inte alltid så bråttom, utan kunde sitta en tid på bänken och förmedla nyheter till kunderna eller till handlaren som sedan förde dem vidare till nya kunder.

Lanthandelsepoken började så småningom gå sitt öde till mötes på grund av den alltmer ökande konkurensen. Det började med de ambulerande butiksbilarna, men allt efter som kunderna skaffade sig bil började de att göra sina inköp i städernas mera välförsedda affärer och när de stora varuhusen kom blev det dödsstöten för lanthandeln.

Max började bli gammal, de sista åren hade han inte haft något biträde, utan han skötte affären ensam.

I början på 1970-talet avvecklade MAX ANDERSSON affären och familjen flyttar till Laholm.

Den gamla affären har sedan dess endast använts som bostadsfastighet.

Stig Karlsson köper fastigheten av Max och gör stora reparationer

Tore Nilsson köper sedan av Stig Karlsson, men Tore dör och nu köper Tommy Fridberg fastigheten, men efter några år säljer han till ERIK o VIOLA BENGTSSON från Bölinge.

Avskrift av tidningsartikel i HELSINGBORGS DAGBLAD 4 dec. 1971.
Lanthandel lägger ner:

"Ägga-Wiktors-Max" stänger nu byarnas butik efter 37 diskåren.

- Har du slaktat grisen, säger Killhult-lanthandelns MAX ANDERSSON till kunden som stegar in och begär mellansalt. I nästa ögonblick betjänar han Floalts Svea Andersson i hennes önskan:- Jag ska betala kalvagräddan - den passa. Fru Svea både betalar och kommer tillbaka efter snuset.- Tänk, att man kan glömma... Det där är en fem-minuters episod, avlyssnad från diskändeplats av en intervjuande Annonsbladsman. Allt i ärendet att få veta hur det är att stänga den faderneärvda lanthandeln. Den som far- som var köpmannen O.W.ANDERSSON, men aldrig kallad annat än "ÄGGA-WIKTOR"- öppnade i byn Killhult i grannskapet av Voxtorp under 1920-talets allra första år. Och som sonen Max tog över 1934.- Nu har jag stått här i 37 år bakom disken, säger lanthandlare MAX ANDERSSON- handelsman för byarna runt om.

- Nu får det vara nog. Det lönar sig inte. Här har inte blivit nått över de sista åren. Jag vill sluta medan jag är kry och kan unna att ta igen mej...-

I dom orden får han medhåll av den bilburne lantbrevbäraren som lägger dagens post (och Annonsbladet) på disken samtidigt som han agerar "postkontor" och tar emot sådant som hör till en lanthandelskontakt utåt. Dom känner varandra väl dom där två... Men dagarna är räknade för själva lanthandelns del.

- Jag lägger ner, säger Max än en gång. I byarna runt om vet man... Nu är det så dags att ändra på detta att man mister sin handelsman. För sent att ångra att man följde lockropen från de "hallar" och varuhus som växt upp inom milshället. När-butiken som var lätt att komma till så där lite dagligdags måste slå igen.

Gunnar Karlsson i Hälledede plockar till sig ett yxskaft- han pratar pris och kvalité med handlar-Max som det två förstå-sig-på-are anstår. Sämt gör man bäst på lanthandelsvis. Varuhuset har inte samma sinne för yxskaft- eller om den där aluminiumgrytan som fru Svea får för kronan jämt.

- Den är lite defekt i botten därför får du den billigt, är orden från lanthandlaren.

- Jag ska ha den för grisarna, menar Svea och får sin gryta för blanka kronan. Nu är det slut med denna så äkta kommers....

Lastbilshåll till Helsingborg.

Far, de va alltså "ÄGGA-WIKTOR"- välkänd i bygden som den som handla med ägg. Och den man som såg att just här i denna bygd var rätta platsen att sätta upp affär. Då hade decenniet 1920 just inletts. Och sonen Max tar sitt körkort och inleder "långtrad" av dåtida mått med T-Ford mellan Killhult-Voxtorp-Lärkeröd och ner till Helsingborg.

Det körkortet fyller 50 nästa år och är utan prick.

- Då var det minsann inte autostrador som idag, säger Max Andersson och har nästan den förste gamle T-Forden i blicken.

- Då fick man snirkla mellan groparna i vägen. - Forden och två "chevor" har jag slitit ut, minns han vidare. Sen blev det mer och mer bilåkerier som tog över. Att hämta varor i Helsingborg blev till de dåtida upplevelserna för en ung man. Och det var inte enbart själva lanthandelsbodens mer "småa" varor utan också lass med fodermedel och spannmål. Sådant hörde till den tidens lanthandel. Allt skulle tillhandahållas till bygdens folk. Det var liksom en självklar service. Numera gäller andra bud- nu har specialfirmor tagit den marknaden.

- Men vägen ner till Wingårdhs i Helsingborg under 20-och 30-talets decennier den vet jag allt säger nu 67-årige MAX ANDERSSON. Och det var på den tiden när bensinen kostade 25 öre litern...

Skånepåg.

- Jag är skånepåg å född i Lärkeröd, säger Max Andersson när det blir en smula lugnt i butiken. Sen jag övertog lanthandeln 1934 har det inte blivit tid över för semester, konstaterar han och tänker tillbaka genom åren. Många biträden har givetvis passerat genom lanthandeln "historia" - men under senare år har Max och hans maka själva klarat kommersen.

- Det går inte att ha anställda i dag. De kostar för mycket, blir hans kommentar. Men också den omständighet som gör att någon egen semester liksom aldrig kunnat bli av ...

Det har gällt att ligga i - att offra sig för affären. Folk vill ha service, det gäller att ha varorna hemma och att stå till tjänst. Men det är också detta som är det roliga genom åren. Den goda kontakten med folket i de många byarna runt om. De byar vars handelsman Max Andersson varit under 37 37 år som gått...

När bilarna kom mer allmänt och skogsbygdernas folk på lättvindigt sätt tog sig till de större orterna runt om, började de bekymmersamma tiderna för lanthandlarna. De flesta i detta tjänande yrke har redan lagt av. Har före Max Andersson måst konstatera att "det lönar sig inte".

- Bilarna har förstört, säger han. Alla omkostnader har stigit - pålagor har kommit. Bättre att sluta medan man är kry, säger han än en gång. Och så pratar han på lanthandlarvis med de kunder som strömmar in. Ryktet om att lanthandeln läggs ner har hunnit sprida sig vida omkring.

- Har du inte plockat fram julsakerna, undrar en i skaran.

- Dom kommer, kan Max lugna med. Han har mycket att rensa ut från hyllorna - tids nog att plocka fram allt julpyntet.

Det skall ju ändå bli så att denna gamla lanthandel ett stycke upp på landsvägen mot Hishult från avtaget mellan Voxtorp och Örkellunga, inte kommer att uppleva julen.

- Jag ska sälja slut så långt det går, förklarar han och låter ett par barnstövlar och ett par flickbyxor gå ut över disken. Och en sågklinga därtill i förbifarten. Ty att vara sorterad tillkommer den som lanthandel vill driva. Sen får varuhus och storkhallar säga vad dom vill. De e liksom roligare ändå med detta över disk och med lite snack på köpet.

- Dom vet inte vad dom gör som låter handlaren få försvinna, säger en kund från Voxtorpshållet. När dom tvunget ska handla i stan kan inte deras egen handlare klara sig, säger han - tydligen med adress till bygderna här runt om. Så är det på så många håll.

Diskårs mängd.

- Nere hos er i Båstad är det likadant, vet Max när vi pratar "affärer". Platsen är honom väl bekant. Där jobbade flickan (som nu är fru) en gång i tiden. Och därmed kommer både Wesströms bokhandel och dåtidens skol-kända villa Sexborg på väster med i bilden. Men sen blev det låsta diskår när den egna lanthandeln blev verklighet. Och nu är det 37 år sedan - så många bakom disken.

Den semester jag haft var under beredskapen, säger Max. Och berättar om kända livet på Backamo och Västgötslättens övningar. Ja, också uoff. skola vet han att förtälja om. Men sån där semester som de egna (och nu utflugna) barnen kan ge sig tid till, det har inte lanthandlarmakar haft tillfälle till (förut vill säga).. Grabben - (som är 33) är anställd på Perstorps-industrin å tösen - ja, hon e socionom i Lund och 25 till åren.. Så inte tänker dom ta över den gamla lantaffären. Den epoken är slut - byarna i bygden mister sin handelsman. Om än MAX ANDERSSON med maka förblir bygden trogna. Skylten "LANTHANDEL" står på huset - fast inte så många dagar till. En lanthandelns hedersman tackar för sig och för många år..

TEXT och BILD: SVEN "FRITJOF" JOHANSSON.